

18.12.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite VN/10145/2019

Asia **Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto sosiaalihuoltolain muuttamisesta**

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asetuksesta sosiaalityön tutkimuksen rahoituksesta. Asetus vastaa lähtökohdiltaan pääministeri Marinin hallituksen ohjelman linjauksia.

Opetus ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä lähtökohtana, että sosiaalityön tutkimuksen toimintaedellytyksiä vahvistetaan. Uudistustoimien lähtökohtana tulee olla tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden vahvistaminen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa hajallaan olevaa osaamista kokoamalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että hallituksen esityksen luonnoksen näkemystä sosiaalityön tutkimuksen rahoituksesta tulisi laajentaa kattamaan muunkin julkisen tutkimusrahoituksen kokonaisuuden kattavaksi. Sosiaalityön tutkimukselle ei aiemmin ole ollut vastaavaa, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan jakamaa valtion tutkimusrahoitusta (myöhemmin VTR), mutta alan tutkimusta rahoitetaan myös muulla julkisella tutkimusrahoituksella, mukaan lukien yliopistojen perusrahoituksella ja Suomen Akatemian tutkimusrahoituksella. Esimerkiksi terveyden tutkimuksen osalta on selvitetty, että kliinisen lääketieteen tutkimuksen kokonaisrahoitus vuonna 2016 oli noin 113 miljoonaa euroa, josta sosiaali- ja terveysministeriön alaisen VTR:n osuus oli noin 20 miljoonaa euroa. Suurin yksittäinen rahoituserä oli yliopistojen tutkimukseen käyttämä osuus opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä valtionrahoituksesta korkeakouluille. Tilastokeskuksen tietojen mukaan Suomen Akatemian rahoitus sosiaalityöiden tutkimukselle korkeakouluissa on vaihdellut 10 miljoonan euron molemmin puolin vuosina 2016-2018. Luvuista puuttuu Suomen Akatemian rahoitus sosiaalityöiden alan tutkimukseen tutkimuslaitoksissa ja yrityksissä. Vastaavasti korkeakouluissa toteutetun sosiaalityöiden tutkimuksen kokonaisrahoitus tilastokeskuksen mukaan samalla ajanjaksolla on ollut noin 41-48 miljoonaa euroa vuositasolla. Sosiaalityöet tarkoittavat tässä siis Tilastokeskuksen tieteenalaluokituksen alaa 514 (<http://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/tieteenala/001-2010/index.html>), johon kuuluvat sosiologia sekä sosiaali- ja yhteiskuntapolitiikka. Sosiaalityö sisältyy luokituksessa näihin. Suomen Akatemian oman, suuntaa-antavan arvion mukaan vuonna 2019 Suomen Akatemian käyttämän tieteenalaluokituksen mukaisille sosiaalityöiden tutkimuksille on myönnetty Suomen Akatemian rahoitusta noin 20,5

miljoonaa euroa. Tästä noin neljäsosa on Suomen Akatemian arvion mukaan kohdentunut sosiaalityön tutkimukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että kaikilla korkeakouluilla – yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla – on mahdollista toimia rahoituksen hakijoina. Ammattikorkeakouluilla on merkittävä asema sote-alan ammattilaisten kouluttajana. Ne vastaavat esimerkiksi suurimman sosiaalialan ammattiryhmän eli sosionomien koulutuksesta. Tämän lisäksi ammattikorkeakouluilla on myös alan TKI-toimintaa. Pykälän 60 c säännöskohtaisissa perusteluissa tehdyt käsitteiden määrittelyt ovat siis tärkeitä. Ne toisaalta osoittavat, että yliopistotasoinen sosiaalityön tutkimus –käsitteen voisi korvata toisella, paremmin kuvaavalla käsitteellä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on useissa aiemmissa lausunnoissaan (mm. OKM:n lausunto STM:n lausuntopyyntöön hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi, 2016) esittänyt näkemyksensä yliopistotasoinen tutkimus –termin käytöstä. Perusteet terminologian muutokselle ovat edelleen samat, ja opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että terminologia korjataan niin terveydenhuoltolakiin kuin sosiaalihuoltolakiin että niiden alaiseen säätelyyn tai viimeistään sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistuksen lainsäädäntöyön yhteydessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota myös esitetyn tutkimusrahoituksen hallinnointiin. Ministeriö pitää kannatettavana ratkaisuna sitä, että rahoituksen hallinnointia ei ole hajautettu useammille toimijoille ja että tutkimusrahoitushakemukset vertaisarvioidaan. Arviointijärjestelyn osalta ministeriö kehottaa pohtimaan tarkoituksenmukaisempia tapoja järjestää arviointitoiminta sosiaalityön tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden lisäämisen kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla ja hallinnoitavan rahoituksen suuruusluokka huomioiden.

Opetus- ja kulttuuriministeriö haluaa myös tuoda esiin, että pienehkön kokonaissumman jakaminen osiin fragmentoituneeseen tutkimuskenttään on omiaan ylläpitämään tilannetta, jossa yhteiskunnan toimintalohkojen kannalta keskeisellä tutkimusalalla ei välttämättä ole kannustetta tehdä yhteistyötä pienten tutkimusyksikköjen välillä. OKM esittää, että rahoituksen myöntämisen ehtona olisi yhteistyö vähintään kahden yksikön välillä. Tämän voisi tarkentaa sosiaalihuoltolain 60 § ensimmäiseen momenttiin ja sitä koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden kolmanteen kappaleeseen.

Yksityiskohtaisempaan huomioon opetus- ja kulttuuriministeriö toivoo, että sosiaali- ja terveysministeriö harkitsee sosiaalityön tutkimuksen VTR:n vuodelle 2020 ehdotettujen painoalueiden uudelleenmuotoiluja (asetusluonnoksen 2 §). Esimerkiksi neljännessä kohdassa ei ole kovin selvää, mitä tarkoittaa ennakoiva, ehkäisevä ja rakenteellinen tutkimus. Mahdollisesti tällä on tarkoitettu ennakoivan, ehkäisevän ja rakenteellisen sosiaalityön tutkimusta. Myös ensimmäisen kohdan osalta muotoilu on monitulkintainen.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Opetusneuvos

Riina Vuorento

Tiedoksi Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan sekä lukiokoulutuksen osasto